

ЕКОНОМІЧНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**ХІРНИЙ О. В.
ХАРКІВ**

Вступ. Еволюція людської цивілізації в ХХ столітті переконливо підтверджує той факт, що головним чинником стійкого економічного розвитку країни є науково-технічні інновації, або комерційне застосування нових, продуктивніших технологій, які істотним чином змінюють об'єми і якість виробництва і споживання. Стержневим блоком економічної політики усіх розвинених держав є інноваційна політика, сприяння діяльності підприємців-інноваторів, які визначають здатність національної економіки до інноваційного розвитку, ефективного використання новітніх технологій.

Мета і завдання. Проте проблеми, пов'язані з регуляцією інноваційної діяльності, її правове та законодавче підґрунтя з урахуванням специфічних особливостей сучасного етапу розвитку країни є досить не ідеальними і потребують суттєвого аналізу і доробки.

Результати досліджень. Існує цілий комплекс чинників, що впливають на ухвалення рішення про інвестування: політико-економічні, соціальні, ефективність виробництва, можливість доступу на інші ринки і ін.

Сфера створення інновацій нині регулюється законами України «Про інноваційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», «Про пріоритетні напря-

ми інноваційної діяльності в Україні», «Про інвестиційну діяльність», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» та іншими законами в патентно-ліцензійній сфері, законами про створення спеціальних (вільних) економічних зон і територій пріоритетного розвитку, законами з питань оподаткування тощо.

Основні етапи нової інвестиційної політики України закладені в Постанові КМ України від 1 червня 1996 р. № 384, якій затверджено «Концепцію регулювання інвестиційної діяльності» Президента України «Про заходи щодо реформування інвестиційної політики в Україні» діяльності в умовах ринкової трансформації економіки», Указі від 18 липня 1996 року і ряду інших.

Одним з ключових документів, які регулюють управління інноваційною діяльністю – Закон України «Про інноваційну діяльність». На наш погляд, закон має як позитивні, так і негативні моменти. Щодо позитивних сторін закону:

По-перше, закон визначає форми державної підтримки суб'єктів інноваційної діяльності, а саме:

- повне чи часткове (до 50% необхідних коштів) державне інвестування пріоритетних інноваційних проектів;

- надання гарантій комерційним банкам, які кредитують пріоритетні інноваційні проекти;

- державне страхування інноваційних проектів;

- надання виконавцям інноваційних проектів пільгового кредитування;

- компенсація відсотків, які виплачено фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів.

По-друге, суб'єкти інноваційної діяльності мають право на пільги, а саме:

- половину непрямого податку (податок на додану вартість) за реалізовану продукцію, виконі роботи та надані послуги по інноваційному проекту залишаються у суб'єкта господарювання і можуть слугувати джерелом науково – технічних розробок, дослідно-експериментальних робіт та придбання інноваційних продуктів.

По-третє, інноваційним підприємствам дозволено прискорену амортизацію основних фондів і встановлено щорічну 20% – ву норму прискореної амортизації устаткування 3-ї групи, тобто прискорена його амортизація на такому підприємстві відбуватиметься протягом п'яти, а не семи років. Причому, амортизацію основних фондів 3-ї групи, звичайно, проводять після досягнення ними балансової вартості нульового значення.

По-четверте, інноваційні підприємства сплачують 50% земельного податку.

По-п'яте, необхідні для виконання пріоритетного, інноваційного проекту сировина, устаткування, комплектуючі та інші товари (крім підакцизних), які не виготовляються в Україні чи виготовляються без відповідності до вимог проекту, звільнено від сплати ввізного мита та ПДВ.

Щодо негативних сторін, то перш за все це визначення інноваційного підприємства «інноваційним підприємством можна вважати таке (об'єднання підприємств), яке розробляє, виготовляє та реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, що їх обсяги в грошовому вимірюванні перевищують 70% від загальних обсягів виробленої продукції та (або) наданих послуг».

На наш погляд, це досить високий відсоток. Якщо до сплати фіксованого сільгосподатку і отримання пільг щодо ПДВ необхідно, щоб сума, одержана від реалізації продукції сільськогосподарського виробництва і товарів з її переробки за звітний рік перевищувала 50% від обсягу валового доходу, то враховуючи те, що інноваційних підприємств у країні значно менше, ніж сільськогосподарських у цілому, варто було би знизити цей податок до 20–30% з поступовим підвищенням.

Податкові пільги в зазначеному Законі надають протягом терміну дії свідоцтва про державну реєстрацію інноваційного проекту (три роки) за умови, що виконання проекту почато не пізніше 18 місяців зі дня його державної реєстрації. Проте патенти на винаходи, що часто стають підґрунтям інноваційного проекту, діють в Україні 20 років, і протягом цього терміну продукція вважається новою і ніким не повтореною. Це термін досить високий для інновацій.

Можливості фінансування інвестиційних проектів звужувалися під впливом хронічної кризи не платежів, скорочення прибутків і збільшення кількості збиткових підприємств в реальному секторі економіки, дорожчання кредиту, зростання напруженості в банківській сфері, а також із-за різкого загострення кризи державних фінансів.

Приплив інвестицій також залежить від очікувань інвесторів, які в істотній мірі пов'язані із змістом законодавчої бази і практикою її застосування. Правове забезпечення інвестицій здійснюється законодавством, що визначає стосунки власності антимонопольне регулювання, податкову систему і охорону природи.

Таким чином, держава убачає своїм головним завданням створення сприятливих умов для активізації інноваційної діяльності, стимулювання приватних інвестицій при обмеженні своєї діяльності як інвестора. Відповідно до нової інвестиційної концепції, яка надає вирішальне значення зростанню об'єму і ефективності недержавних інвестицій, основним джерелом повинні стати власне і притягнене засоби. Передбачається посилення ролі в інвестиційному процесі вторинного ринку цінних паперів. Для зміцнення бази самофінансування підприємств велике значення новій амортизаційній політиці і використанню власного прибутку.

Наприклад, для того, щоб досягти рівня, необхідного для вступу в ЄС, Україні потрібний річний ВВП близько 300 млрд дол., або 6 тис. дол. на душу населення. Економічні передумови вступу в ЄС базуються на тому, що подібний достаток дозволяє країні в основному вирішити найнасушніші соціально-економічні проблеми. Так, ВВП на душу населення в Німеччині складає 25 тис. дол., Польщі – 4,5 тис. Дуже

часто для оцінки надійності вкладень використовують кредитні рейтинги і економічні індекси. Тут наші позиції далеко не ідеальні. Так, в 2002 році Україна у сфері макроекономічної конкурентоспроможності, за оцінкою Всесвітнього економічного форуму, виявилася на 69-м місці серед 80 країн, а по індексу економічної свободи (Heritage Foundation) зайняла 137-е місце.

Для ефективного управління інноваціями необхідно забезпечити належну нормативно-правову базу аспекту управління інноваціями. Політичні процеси, які відбуваються останнім часом в Україні, не сприяють макроекономічній стабільності. Країна втрачає довіру на світовому ринку, і, як результат, уповільнюються темпи надходжень внутрішніх і зовнішніх інвестицій до національної економіки, в т. ч. аграрного сектора.

Висновки. Отже, чинне законодавче забезпечення певною мірою впорядковує бюрократичні процедури. Проте нема жодного закону, що став би переломним чинником в організації управління інноваціями. У зв'язку з цим найважливішим завданням державного управління на цьому етапі є поліпшення і стабілізація інвестиційного клімату як країни в цілому, так і окремих галузей. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика. / Л. І. Федулова. – К.: Основа, 2005. – 552с.

2. Указ Президента України від 28.10.2005 р. № 1513 «Про заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> .

3. Указ Президента України від 10.04.2006 р. №300 «Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> .

4. Указ Президента України від 18.08.2006 р. №691 «Про Національну раду інноваційного розвитку України» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> .

5. Україна у вимірі економіки знань / [за ред. акад. НАН України В. М. Гейця]. – К.: Основа, 2006. – 592 с.